

**ՏԵԼՍՏԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԽՈՐԱՅՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՈՒՄ**

Անգլերենի խորացված ուսուցման դասընթացում լեզվանյութի ընտրությունը և գործադրումը պահանջում են լուրջ և շարունակական աշխատանք: Նախ անհրաժեշտ է նոր բառապաշարի յուրացման հիմնական գործոնների ու պայմանների իմացություն: Բացի այդ, անգլերենի ուսուցիչները պիտի խստագույնս հաշվի առնեն շրջանառվող հայկական և արտերկրի դասագրքաշարերի, մեթոդական լրակազմերի օգտագործման, տվյալ դասընթացի խնդիրներին դրանց հարմարեցման հնարավորությունները: Այդ նպատակով առաջին հերթին կարևոր է պատկերացում կազմել ուսուցիչների մեթոդական իրազեկության մակարդակի մասին, քանի որ առանց մասնագիտական բարձր որակների անհնար է ճշտվել ընտրել համապատասխան դասագրքեր, տեքստեր և վարժություններ: Ասենք, որ խորացված ուսուցում իրականացնող ուսուցիչների մեթոդական իրազեկության բացահայտման նպատակով մեր առաջարկած թեստի նկատմամբ անգլերենի ուսուցիչների կողմից ակնհայտ հետաքրքրություն ցուցաբերվեց:

Անգլերենի խորացված ուսուցումը իրականացնող ուսուցիչների մեթոդական իրազեկության բացահայտման թեստ

1. Ի՞նչ ամսագրեր եք կարդում:

ա) «Иностранные языки в школе», բ) «Педагогика», գ) «Forum»,
դ) Չեք տարբերակը

2. Ի՞նչ օրաթերթեր եք կարդում:

ա) «Կրթություն», բ) «Հայաստանի Հանրապետություն», գ) Չեք տարբերակը

3. Ի՞նչ համացանցային կայքեր եք այցելում:

ա) mail.ru, բ) google.ru, գ) yahoo.com, դ) yandex.com, ե) Չեք տարբերակը

4. Ի՞նչ լեզվով եք մախընտրում դիտել անգլիախոս ֆիլմերը:

ա) հայերեն, բ) ռուսերեն, գ) անգլերեն, դ) Չեք տարբերակը

5. Օգտվո՞ւմ եք միջմայրցամաքային ալեհավաքից:

ա) այո, բ) ոչ,

6. Ուսուցման ո՞ր մեթոդն եք մախընտրում:

ա) ուղիղ, բ) քերականական-բարձրանական, գ) լսատեսողական,
դ) հաղորդակցական, ե) Չեք տարբերակը

7. Ի՞նչ դասագրքերից եք օգտվում:

ա) միայն ռուսական, բ) ռուսական և հայկական, գ) ռուսական և անգլիական,
դ) Չեք տարբերակը

8. Ներկայացնո՞ւմ եք Հայաստանի երկրագիտությունը:

ա) ոչ, բ) այո, գ) Չեք տարբերակը

9. Համեմատո՞ւմ եք Հայաստանի և Անգլիայի երկրագիտական իրողություններն ու իրությունները:

ա) ոչ, բ) այո, գ) Չեք տարբերակը

10. Ընթերցո՞ւմ եք անգլերեն լեզվով ամսագրեր կամ օրաթերթեր:

ա) ոչ, բ) այո, գ) Չեք տարբերակը

Հարցման արդյունքներից պարզ դարձավ, որ հարցման ենթակված տասնհինգ ուսուցիչներից միայն հինգն են կարդում «Иностранные языки в школе», միայն երկուսը՝ «Педагогика» ամսագրերը: Սակայն վեց ուսուցիչ պարբերաբար կարդում են «Forum»-ը, ինչը խորհրդային շրջանի հետ համեմատած՝ միանգամայն նոր երևույթ է: Ինչ վերաբերում է «Չեք տարբերակի» պատասխանին, ապա մի ուսուցիչը կարդում է Yes!, ևս մեկը՝ New mag. Yes! Ասվածից կարելի է եզրահանգել, որ վիճակը բարվոք չէ: Մի կողմից կարծես քե մոռացության է մատնվել հին ու բարի ավանդույթը, երբ բոլոր ուսուցիչները պարտադիր ձևով բաժանորդագրվում էին մանկավարժամեթոդական գրականություն, մյուս կողմից՝ նրանց մեծ մասը դեռևս չի սովորել ակտիվորեն օգտվել արտերկրի և ժամանակակից հայ մանկավարժական գրականությունից:

Նույնը վերաբերում է օրաթերթերի ընթերցմանը. «Ի՞նչ օրաթերթեր եք կարդում» հարցին 11 ուսուցիչ պատասխանել են՝ «Կրթություն», 4-ը՝ «Հայաստանի Հանրապետություն»: Հուսադրող է այն, որ ուսուցիչների շրջանում «Կրթություն» շաբաթաթերթի ընթերցողների թիվն ավելի մեծ է: Սակայն հաջորդ հարցի պատասխանները ցույց են տալիս, որ անգլերենի ուսուցիչներն այնքան էլ հետաքրքրված չեն մեթոդական բնույթի խնդիրներով, քանի որ հարցման ենթարկված ուսուցիչներից 10-ը օգտվում են mail.ru կայքից՝ ամենայն հավանականությամբ հետապնդելով մամակ կամ ուղերձ գրել-ստանալու նպատակ: Երեք ուսուցիչ օգտվում են google.ru և երկուսը՝ yahoo.com կայքերից: Դա նշանակում է, որ ուսումնամեթոդական բնույթի կայքերը նրանց այնքան էլ չեն հետաքրքրում: Միայն մի ուսուցիչ է ներկայացրել «իր» տարբերակը: Դա ascp.am, britishcouncil.am, dogpile. Com, rambler.ru կայքն է: Կարելի է հետևություն անել, որ անգլերենի ուսուցիչները պարզապես չեն օգտվում ժամանակակից հեռահաղորդակցական միջոցներից:

«Ի՞նչ լեզվով եք նախընտրում դիտել անգլիախոս ֆիլմերը» հարցին ուշագրավ պատասխան է տրվել. համարյա բոլոր ուսուցիչները նշել են, որ նախընտրում են ման ֆիլմերը դիտել անգլերենով, և նրանցից միայն մեկն է նախապատվությունը տվել ռուսերենին: Իսկ դա նշանակում է, որ նրանք այնքան էլ անկեղծ չեն այն առումով, որ այդպիսի ֆիլմերը անգլերեն դիտելու համար համապատասխան մեթոդական և լեզվական պատրաստվածություն է անհրաժեշտ:

«Օգտվո՞ւմ եք միջմայրցամաքային ալեհավաքից» հարցն անուղղակի ձևով նպաստում է պարզելու նախորդ հարցի պատասխանների ստույգությունն ու անկեղծությունը: Այն, որ միայն 4 ուսուցիչ են օգտվում վերոնշյալ ալեհավաքից, իսկ 11-ը պարզապես չունեն այն, անուղղակիորեն վկայում է նրանց՝ անգլերեն լեզվով ֆիլմեր դիտելու ցանկության և ոչ թե իրական հնարավորությունների մասին:

«Ո՞ր մեթոդն եք նախընտրում» հարցի պատասխանների վերլուծությունը նույնպես հաստատում է այն նախնական ենթադրությունը, որ անգլերենի ուսուցիչների մեթոդական պատրաստվածության մակարդակը իրականում բարձր չէ. ա) ուղիղ-2 ուսուցիչ, բ) քերականական-թարգմանական-4, գ) լատենտոդական-7 դ) հաղորդակցական-6 և ե) Ձեր տարբերակը-0: Այնհայտ է, որ ուսուցիչների մեծ մասը շփոթում է լատենտոդական մեթոդը լատենտոդական միջոցների հետ, և կարծում ենք՝ դա է իրական պատճառը, որ 7 ուսուցիչներ նշել են լատենտոդական մեթոդը: Ավելի անկեղծ են երևի այն ուսուցիչները (4), ովքեր կողմնորոշվել են հօգուտ քերականական-թարգմանական մեթոդի, և այս ամենն այն պարագայում, երբ ժամանակակից խորացված ուսուցման ուսումնամեթոդական լրակազմերը գրված են գերազանցապես հաղորդակցական մոտեցման սկզբունքներով:

Ի՞նչ վերաբերում է դասագրքերին, ապա նախորդ և այս («Ի՞նչ դասագրքերից եք օգտվում») հարցի պատասխանների (ռուսական դասագրքերից՝ 1 ուսուցիչ, ռուսական և հայկական դասագրքերից՝ 1-ը, ռուսական և անգլիական դասագրքերից՝ 14-ը) համեմատական վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ուսուցիչներն անգլերենի դասերին շատ քիչ են ուշադրություն դարձնում հայրենագիտական գիտելիքների զարգացմանը և փաստորեն թույլ պատկերացում ունեն, թե ինչ ստել է հայերեն-անգլերեն քերականական, բառային, հնչյունական և մշակութային տիպաբանություն, երբ անգլերեն լեզվանյութի ուսուցումն իրականացվում է՝ հաշվի առնելով հայերենի համապատասխան լեզվամշակութային իրողությունների և երևույթների առանձնահատկությունները:

«Ներկայացնո՞ւմ եք Հայաստանի երկրագիտությունը» հարցի պատասխանները (ոչ՝ 6 ուսուցիչ, այո՝ 10-ը) ուշադրության են արժանի մասն այն տեսանկյունից, որ նախորդ հարցին պատասխանելիս ընդամենը մեկ ուսուցիչ էր նշել, որ գործածում է հայկական դասագրքեր:

Հաջորդ հարցի պատասխանները վստահություն չեն ներշնչում այն առումով, որ հայկական դասագրքերից համարյա չօգտվող ուսուցիչները (ընդ որում, բոլոր 15-ը) միաձայն նշում են, որ դասապրոցեսի ընթացքում անպայմանորեն համեմատում են Հայաստանի և Անգլիայի երկրագիտական իրողությունները:

Համեմատաբար հավաստի են թվում «Ընթերցո՞ւմ եք անգլերեն լեզվով ամսագրեր կամ օրաթերթեր» հարցի պատասխանները (ոչ՝ 1 ուսուցիչ, այո՝ 14-ը), քանի որ

հարցի մեջ հատուկ ընդգծված չէ, թե ինչ հաճախականությամբ են ուսուցիչները կարգում անգլերեն օրաթերթերը:

Կատարված վերլուծության արդյունքներն ամփոփելով անհրաժեշտ է ևս մեկ անգամ նշել, որ անգլերենի ուսուցիչների մեթոդական իրազեկության բարձրացման համար տարվող աշխատանքը պահանջում է իրականացնել համալիր միջոցառումներ: ՀՀ-ի կրթական համակարգի համար նախատեսված ուսումնամեթոդական լրակազմերի բացակայության պայմաններում առաջնահերթորեն անհրաժեշտ է լուծում տալ ՀՀ հանրակրթական դպրոցների համար նախատեսված անգլերենի, ՌԴ կրթական համակարգի համար նախատեսված խորացված, պրոֆիլային և հանրակրթական, անգլերենը որպես երկրորդ և անգլերենը որպես առաջին լեզու ներկայացնող դասագրքերի համալիր ուսումնասիրության և նրանց համապատասխան բաժինների և ենթաբաժինների հարմարեցման հարցին:

Ավագ դպրոցին անցման շրջանում հատկապես կարևորվում է շրջանառվող արտասահմանյան և հայկական անգլերենի դասընթացների օպտիմալ օգտագործման և հարմարման հիմնախնդիրը: Դրա համար համապատասխան ուսումնական գործը կազմակերպողներից և ուսուցիչներից պահանջվում է լուրջ ուշադրություն դարձնել իրենց մեթոդական պատրաստվածության վրա:

Առաջարկվում է վերանայել շրջանառվող ուսումնական միջոցները, մասնավորապես լուրջ ուշադրություն դարձնել ոչ միայն անգլերենի երկրագիտական, այլև հայրենագիտական իրազեկության խթանման խնդրին: Դրա համար անհրաժեշտ է բոլոր դասարաններում ընտրել և ուսուցել այնպիսի անգլերեն տեքստեր, որոնք տեղեկատվություն են պարունակում ոչ միայն անգլիախոս երկրների պատմության, աշխարհագրության, տնտեսության, մշակույթի, սովորույթների, լեզունդների, հեքիաթների, ամենատարբեր իրադարձությունների մասին, այլև Հայաստանի սոցիալ-մշակութային, տնտեսական, հասարակական քաղաքական իրողությունների և իրությունների, մաև տարածաշրջանային (կոնկրետ՝ Շիրակի մարզի, Գյումրու) ավանդույթների, պատմության, մշակույթի ու բարքերի մասին:

Անգլերենի խորացված ուսուցման լեզվանյութի ընտրության մեր մոտեցումը, որ կոչել ենք հարմարման կադապար, կարող է կիրառվել տարբեր դասագրքերի, ուսումնամեթոդական լրակազմերի նախագծման և ստեղծման ժամանակ: Հարմարման հիմնական սկզբունքներ ենք դիտել՝

- հայերենի և անգլերենի քերականական և բառային տիպականացումը, որը կարող է իրականացվել համապատասխան գուգադրական վերլուծության արդյունքում,
- հայերենի հայրենագիտական իրողությունների անգլերեն լեզվով հետևողական ուսուցումը,
- հայերենի և անգլերենի երկրագիտական իրողությունների համեմատական վերլուծությունը,
- բառային, քերականական, հնչյունային փոխներթափանցման և դրական փոխանցման առանձնահատկությունների հաշվառումը:

Տեքստերն ընտրվել են՝ իրենց կրթական, ուսուցողական, ճանաչողական և դաստիարակչական գործառնությունների խստիվ հաշվառմամբ: Լեզվանյութի ընտրությունը կատարվել է հաջորդականության, մատչելիության, գիտականության, գիտակցականության, կայունության դիդակտիկական սկզբունքների կիրառմամբ: Տեքստերի հետ տարվող աշխատանքն իրականացվում է համապատասխան վարժություններով: Տարաբաժանվել են արտասահմանական, հնչերանգի, բառապաշարի, քերականության, ունկնդրման, մեմախոսության, երկխոսության, ընթերցանության, գրավոր խոսքի հմտությունների զարգացման վարժություններ:

Հաշվի առնելով անգլերենի ուսուցման համապատասխան մակարդակը՝ սովորողների հնչարտաբերական հմտությունների և կարողությունների զարգացման նպատակով լուրջ ուշադրություն ենք դարձնում լեզվակիրների անգլերեն խոսքի մշտական և հետևողական ունկնդրման վրա:

Արտասահմանական հմտությունների զարգացման նպատակով կարելի է առաջարկել հետևյալ վարժությունները. ունկնդրե՛ք հնչյունաշարը և առանձնացրե՛ք նշված հնչյունը, ունկնդրե՛ք նախադասությունը և ասե՛ք, թե քանի անգամ է կրկնվում տվյալ

հնչյունը, ընդգծելը շեշտվող վանկը ունկնդրվող մախադասության մեջ, կարդացելը տեքստը՝ վերարտադրելով հաղորդավարի ձայնի հնչերանգները և դադարները, սովորելը տրված բանաստեղծությունը (շուտասելուկը, հանգախաղը)՝ ուշադրություն դարձնելով հնչյունների արտասանության և հնչերանգի վրա, բարձրաձայն կարդացելը տեքստի հատվածը, մասնակցելը առաջարկվող հնչյունական խաղին և այլն:

Նոր բառապաշարի ներմուծման, ամրապնդման և զարգացման նպատակով վարժություններն ընտրելիս հաշվի ենք առել բառերի իմաստավորման առանձնահատկությունները: Առաջարկել ենք բառերի իմաստավորման հետևյալ տեսակները.

- Բառերի և բառակապակցությունների իմաստավորումը ենթատեքստում, եթե այն հուշում է տվյալ բառի նշանակությունը:
- Լեզվաերկրագիտական բառային միավորների իմաստավորում, իրությունների և լակտումաների մեկնաբանում, զննական պարագաների կիրառում:
- Տարբեր իրադրությունների և պատկերների միջոցով դարձվածաբանական միավորների, ասությունների, ասացվածքների ներմուծում:
- Հայ-ռուսերեն, ռուս-հայերեն բառարանների բառային հոդվածների համեմատությամբ բառերի իմաստավորում, իմաստների բացահայտում:
- Լեզվական կոսհեման կիրառմամբ (միջազգային բառեր, բառակազմական տարրեր, հնչյունամանակում, ենթատեքստ) բառերի իմաստավորում:
- Բացառման հնարի կիրառմամբ բառերի իմաստավորում, երբ մոր բառի հետ տրվում են մի քանի արդեն յուրացված բառեր:

Բառապաշարի ուսուցման ավելի բարձր մակարդակ է ենթադրում *տարբերակող վարժությունների* կիրառումը: Դրանք կարող են առաջադրել հետևյալ պահանջները. 1. Գտել տեքստում տվյալ քեմային վերաբերող բառեր: 2. Խմբավորել բառերն ըստ նշված հատկանիշի: 3. Դձուք գրել տեքստից ընդհանուր արմատներ ունեցող բառերը: 4. Գտել տեքստում ընդգծված բառերի հատկանիշները: 5. Գտել ունկնդրման ընթացքում լսած բառը տեքստում: 6. Դձուք գրել տեքստից ընդհանուր հատկանիշներով բառերը (մախաձանցներ, վերջաձանցներ, ընդհանուր արմատ): 7. Փոխարինել մախադասության անդամներից մեկը ուրիշ բառով:

Անգլերենի խորացված ուսուցման դասընթացում մեծ դեր կարող են խաղալ *կրկնության վարժությունները*: Սրանք հիմնականում ունեն վարժանքի դեր և աշակերտներին մախապատրաստում են խոսքային ուղղվածության ավելի արդյունավետ վարժությունների կատարման: Կարելի է առանձնացնել կրկնության վարժությունների հետևյալ տեսակները. ա) Կարդացել բառը բառացուցակում: բ) Կարդալով հայերեն բառը՝ քարգմանել և արտասանել դրա անգլերեն համարժեքը: գ) Կրկնել նույն քեմային կամ իմաստին վերաբերող բառերը: դ) Կարդացել մախադասությունը և այն կրկնել ընդհանուր, հատուկ, այլընտրանքային հարցերի ձևով: ե) Կարդացել մախադասությունը՝ լրացնելով բաց թողած բառերը: զ) Կրկնել մախադասությունը՝ ձևափոխելով ընդգծված բառերը: է) Կարդացել տեքստի մեջ միայն այն մախադասությունները, որոնք պարունակում են մոր բառեր:

Փոխարինման և կառուցման վարժություններն իրենց բովանդակությամբ ավելի արդյունավետ են, քանի որ աշակերտները փոխարինում են տրված բառը, բառակապակցությունը, կազմում են տրված բառերով մախադասություններ, պատասխանում են հարցերի, ռոդում են սխալները և վրիպումները նշված բառերում, ավարտում են երկխոսությունը, որտեղ խոսակիցներից մեկի արտահայտությունները տրված են ամբողջությամբ, իսկ մյուսում՝ տրված են միայն խառը բառեր: Աշակերտները լրացնում են երկխոսության մեջ բաց թողնված բառերը, որոնք տրված են համապատասխան բառացանկով: Այստեղ կարևոր է այն, որ սովորողները կազմում են երկխոսություններ առաջարկվող արտահայտություններով, ընտրում են նրանց սահմանումները, վերլուծում երկխոսությունները, ուղղում են բառակազմական առկա սխալները և այլն:

Առանձնակի նշանակություն ունեն *փոխակերպական վարժությունները*.

ա) ընդլայնել տրված մախադասություններն ըստ օրինակի՝ օգտագործելով մոտ բառեր, բ) կրճատել մախադասություններն ըստ օրինակի, գ) բառափոխել, շրջասել ունկնդրած մախադասությունը՝ կիրառելով մոտ բառեր, դ) նշված բառերով կամ բառակապակցություններով լրացնել տեքստում բաց թողած տեղերը, բարդ ստորադասական մախադասությունը փոխարինել երկու պարզ մախադասություններով, ե) ուղիղ խոսքը դարձնել անուղղակի՝ փոխելով ժամանակ ցույց տվող բառաձևերը, զ) փոխարինել տեքստում ընդգծած դարձվածքային միավորները, տրված մախադասություններում հավելել դարձվածքներ, ասույթներ և ասացվածքներ, է) փոխարինել մախադասության մեջ տրված դարձվածքային միավորներն այլ դարձվածքներով, ը) շրջասել կամ փոխակերպել արտահայտությունները՝ վերածելով երկխոսության, թ) առանցքային բառերով կազմել տեքստը և պատմել այն, ժ) փոխակերպել տեքստը՝ ներկա ժամանակաձևով կիրառված բայերը գործածելով անցյալով կամ հակառակը, ժա) ներգործական կառուցվածքի դերբայական դարձվածքները դարձնել կրավորական, ժբ) մեմախոսությունը վերածել երկխոսության, ժգ) տեքստը ներկայացնել երկխոսության ձևով:

Նշված բառային վարժությունները բավարար հիմք կարող են հանդիսանալ խոսքի մեջ բառապաշարի ակտիվացման համար: Խոսքի մեջ *բառապաշարն ակտիվացնող վարժությունները* կարող են ունենալ և՛ մախատեքստային, և՛ տեքստային, և՛ հետտեքստային բնույթ:

1. Ունկնդրենք երկխոսությունը և կազմենք համանման երկխոսություն մույն թեմայով:
 2. Ունկնդրենք երկխոսության սկիզբը և զարգացրենք խոսակցի վերջին արտահայտությունը:
 3. Մեմախոսության հիման վրա կազմենք երկխոսություն՝ օգտագործելով խոսքային շաբլոններ:
 4. Կազմենք ունկնդրվող պատմվածքի պլանը:
 5. Մտածենք պատմվածքի վերջի մասին՝ կիրառելով մոտ բառեր:
- ա) Կազմենք երկխոսություն առանցքային բառերով:
- բ) Զուգորդենք յուրաքանչյուր բառ տարբեր իրադրությունների և համատեքստերի հետ՝ տվյալ բառերով և բառակապակցություններով օրինակներ բերելով:
- գ) Պատասխանենք՝ ունկնդրելով տեքստին վերաբերող հարցերին:
- դ) Ունկնդրելով որոշենք, թե ինչքանով է համապատասխանում տվյալ տեքստի բովանդակությունը լատերիզի կամ տեսաերիզի, տեսաֆիլմին վերաբերող մախատեքստային հարցերին:
- ե) Ընտրենք այն առանցքային բառերը, որոնք կիրառելու են տեքստը վերարտադրելու կամ պատմելու համար:

Ինքնուրույն դասարանում կարելի է առաջարկել տեքստեր՝ ունկնդրելու համար: Դրանք կարող են լինել.²

ա) Իրադրային, թեմատիկ տեքստեր՝ մեմախոսություններ, երկխոսություններ բազմախոսություն (polylogue), հարցազրույցներ:

բ) Տեղեկատվական և գովազդային տեքստեր՝ ձայնագրված ուղեցույցներ/հրահանգներ (օրինակ՝ էլեկտրոնային հանրագիտարանների, բառարանների համար), ձայնագրած հեքիաթներ, պատմություններ, ձայնագրած տեղեկատվություն (օրինակ՝ ազարակներում, կացարանում, ինքնաթիռում և այլն), առևտրային գովազդ, կրթական ծառայությունների գովազդ, հանրահայտ հաղորդաշարերի գովազդներ:

գ) Գեղարվեստական տեքստեր՝ հատվածներ գրական երկերից (պատմվածք, պատմություն), երգեր, բանաստեղծություններ, հեքիաթներ, պատմություններ, հատվածներ հայտնի գեղարվեստական և մուլտիպլիկացիոն կինոնկարներից, գեղարվեստական ստեղծագործություններից երկխոսական հատվածներ:

դ) Հեռուստատեսային և ռադիոհաղորդումների տեքստեր կամ դրանց տեսագրություններն ու ձայնագրությունները՝ հեռուստատեսային և ռադիոալիսանների ձայնագրություններ, մոբիլություններ, լուրեր, զվարճալի, ժամանցային ծրագրեր, հաղորդա-

² Տե՛ս Անգլերեն լեզու. Հանրակրթական դպրոցի առարկայական չափորոշիչ և ծրագիր, «Կրթական ծրագրերի կենտրոն» ԾԻԳ, Եր., 2007, էջ 248-251:

գրություն /տեպոքոսած/, ասենք, դեպքի վայրից, հարցազրույցներ, երիտասարդական հաղորդումներ, եղանակի տեսություն, մշակութային, երկրագիտական հաղորդումներ:

Ե) Լրագրային /էլեկտրոնային/ տեքստեր՝ նամակներ, գովազդ, հայտարարություն, տեղեկատվություն, հարցազրույց, նորություններ, լուրեր:

- Տեքստերն ընտրել ենք ոչ միայն դասագրքերից, այլև Համացանցից (This Amazing World, This Tough World of Sports, This Unpredictable World of Science and Technology, This World of Visual History, Reality and Imagination և այլն), տարբեր երկրագիտական, հայրենագիտական տեղեկագրերից, ուղեցույցներից (Շիրակի մարզ), ԶԼՄ-ներից (հիմնականում "The Armenian Reporter" շաբաթաթերթից): Ընդ որում, հաշվի է առնված նյութի թարմությունը, այժմեականությունը և այն, որ տրված տեքստերը հետաքրքրություն են ներկայացնում հայախոս աշակերտներին:

Առաջարկվող տեքստերը վերաբերում են Հայաստանին, նրա աշխարհագրությանը, պատմությանը, մշակութային, նրա հանրահայտ մարդկանց, Շիրակի մարզին ընդհանրապես և մասնավորաբար Գյումրի քաղաքին:

Armenia

The History of Armenia

Arts and Literature

Genocide Museum Litigation Continues to Move Forward

Armenia Celebrates its Bronze Heroes

Visit Shirak

Ashotsk Region

Have You Been to Gyumri Lately

A Word About Gyumri Market և այլն

Ի վերջո կարևոր ենք համարում նաև նշել, որ վերոհիշյալ դասագրքից վերցրած տեքստերին առնչվող վարժությունները նույնպես մեր կողմից ենթարկված են փոփոխությունների: Հիմնական փոփոխությունը վերաբերում է նախևառաջ Can you Describe Russia and Russian Culture?, որը կրկնվում է բոլոր բաժիններում: Մենք առաջարկում ենք Can you Describe Armenia and Armenian Culture? խորագրով տեքստերն համապատասխան վարժություններով: Որոշակի դժվարություն է հարուցում այն, որ մենք փորձել ենք ոչ թե թարգմանական տեքստեր առաջարկել հայ արվեստի, գրականության, պատմության, նրանց հայտնի գործիչների մասին, այլ բնագրային տեքստեր, ընդ որում՝ գրված արտասահմանցի հեղինակների կողմից:

ВЫБОР ТЕКСТОВ И УПРАЖНЕНИЙ ПРИ УГЛУБЛЕННОМ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

___ Резюме ___

___ Н. Айрапетян ___

В углубленном обучении английскому языку выбор языкового материала довольно серьезная и продолжительная работа. В ней немаловажную роль играет степень методического осведомления учителей, преподающих английский язык, для прояснения которого автором статьи составлен тест, проведен опрос среди учителей и анализируются результаты.

Используя новейшие методические ссылки, Интернет, англоязычные СМИ, автором предлагаются страноведческие и отечествоведческие тексты в оригинале, выбираются такие типы упражнений (произносительные, интонационные, лексические, грамматические, аудио-упражнения, монологические, диалогические, упражнения для развития устных и письменных навыков), которые способствуют эффективности в работе над текстами в углубленном обучении английского языка.

³ Տե՛ս Տաթևյան Բ., Կարապետյան Կ., Սոսովա Ե., Անգլիական լեզու-9-րդ, Մ., 2002-2005; Անգլերեն լեզու. դասագիրք հանրակրթական դպրոցի 9-րդ դասարանի համար (Մ. Բաղդասարյան, Մ. Գյուրջարյան, Մ. Մարտիրոսյան), Եր., 2004 և այլն: